

Кримінальне право. Злочин

Витяг із Кримінального кодексу України (ККУ)

Стаття 11. Поняття кримінального правопорушення

1. Кримінальним правопорушенням є передбачене цим Кодексом суспільно небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом кримінального правопорушення.

2. Не є кримінальним правопорушенням дія або бездіяльність, яка хоча формально і містить ознаки будь-якого діяння, передбаченого цим Кодексом, але через малозначність не становить суспільної небезпеки, тобто не заповдіяла і не могла заповдіяти істотної шкоди фізичній чи юридичній особі, суспільству або державі.

Стаття 12. Класифікація кримінальних правопорушень

1. Кримінальні правопорушення поділяються на кримінальні проступки і злочини.

2. Кримінальним проступком є передбачене цим Кодексом діяння (дія чи бездіяльність), за вчинення якого передбачене основне покарання у виді штрафу в розмірі не більше трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або інше покарання, не пов'язане з позбавленням волі.

3. Злочини поділяються на нетяжкі, тяжкі та особливо тяжкі.

4. Нетяжким злочином є передбачене цим Кодексом діяння (дія чи бездіяльність), за вчинення якого передбачене основне покарання у виді штрафу в розмірі не більше десяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавлення волі на строк не більше п'яти років.

5. Тяжким злочином є передбачене цим Кодексом діяння (дія чи бездіяльність), за вчинення якого передбачене основне покарання у виді штрафу в розмірі не більше двадцяти п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавлення волі на строк не більше десяти років.

6. Особливо тяжким злочином є передбачене цим Кодексом діяння (дія чи бездіяльність), за вчинення якого передбачене основне покарання у виді штрафу в розмірі понад двадцять п'ять тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, позбавлення волі на строк понад десять років або довічного позбавлення волі.

7. Ступінь тяжкості злочину, за вчинення якого передбачене одночасно основне покарання у виді штрафу та позбавлення волі, визначається, виходячи зі строку покарання у виді позбавлення волі, передбаченого за відповідний злочин.

Стаття 13. Закінчене та незакінчене кримінальне правопорушення

1. Закінченим кримінальним правопорушенням визнається діяння, яке містить усі ознаки складу кримінального правопорушення, передбаченого відповідною статтею Особливої частини цього Кодексу.

2. Незакінченим кримінальним правопорушенням є готування до кримінального правопорушення та замах на кримінальне правопорушення.

Стаття 14. Готування до кримінального правопорушення

1. Готуванням до кримінального правопорушення є підшукування або пристосування засобів чи знарядь, підшукування співучасників або змова на вчинення кримінального правопорушення, усунення перешкод, а також інше умисне створення умов для вчинення кримінального правопорушення.

2. Готування до кримінального проступку або злочину, за який статтею Особливої частини цього Кодексу передбачене покарання у виді позбавлення волі на строк до двох років або інше, більш м'яке покарання, не тягне за собою кримінальної відповідальності.

Стаття 15. Замах на кримінальне правопорушення

1. Замахом на кримінальне правопорушення є вчинення особою з прямим умислом діяння (дії або бездіяльності), безпосередньо спрямованого на вчинення кримінального правопорушення, передбаченого відповідною статтею Особливої частини цього Кодексу, якщо при цьому кримінальне правопорушення не було доведено до кінця з причин, що не залежали від її волі.

2. Замах на вчинення кримінального правопорушення є закінченим, якщо особа виконала усі дії, які вважала необхідними для доведення кримінального правопорушення до кінця, але кримінальне правопорушення не було закінчено з причин, які не залежали від її волі.

3. Замах на вчинення кримінального правопорушення є незакінченим, якщо особа з причин, що не залежали від її волі, не вчинила усіх дій, які вважала необхідними для доведення кримінального правопорушення до кінця.

Стаття 16. Кримінальна відповідальність за незакінчене кримінальне правопорушення

Кримінальна відповідальність за готування до кримінального правопорушення і замах на кримінальне правопорушення настає за статтею 14 або 15 і за тією статтею Особливої частини цього Кодексу, яка передбачає відповідальність за закінчене кримінальне правопорушення.

Стаття 17. Добровільна відмова при незакінченому кримінальному правопорушенні

1. Добровільною відмовою є остаточне припинення особою за своєю волею готування до кримінального правопорушення або замаху на кримінальне правопорушення, якщо при цьому вона усвідомлювала можливість доведення кримінального правопорушення до кінця.

2. Особа, яка добровільно відмовилася від доведення кримінального правопорушення до кінця, підлягає кримінальній відповідальності лише в тому разі, якщо фактично вчинене нею діяння містить склад іншого кримінального правопорушення.

Стаття 18. Суб'єкт кримінального правопорушення

1. Суб'єктом кримінального правопорушення є фізична осудна особа, яка вчинила кримінальне правопорушення у віці, з якого відповідно до цього Кодексу може наставати кримінальна відповідальність.

2. Спеціальним суб'єктом кримінального правопорушення є фізична осудна особа, яка вчинила у віці, з якого може наставати кримінальна відповідальність, кримінальне правопорушення, суб'єктом якого може бути лише певна особа.

Стаття 19. Осудність

1. Осудною визнається особа, яка під час вчинення кримінального правопорушення могла усвідомлювати свої дії (бездіяльність) і керувати ними.

2. Не підлягає кримінальній відповідальності особа, яка під час вчинення суспільно небезпечного діяння, передбаченого цим Кодексом, перебувала в стані неосудності, тобто не могла усвідомлювати свої дії (бездіяльність) або керувати ними внаслідок хронічного психічного захворювання, тимчасового розладу психічної діяльності, недоумства або іншого хворобливого стану психіки. До такої особи за рішенням суду можуть бути застосовані примусові заходи медичного характеру.

3. Не підлягає покаранню особа, яка вчинила кримінальне правопорушення у стані осудності, але до постановлення вироку захворіла на психічну хворобу, що позбавляє її можливості усвідомлювати свої дії (бездіяльність) або керувати ними. До такої особи за рішенням суду можуть застосовуватися примусові заходи медичного характеру, а після одужання така особа може підлягати покаранню.

Стаття 20. Обмежена осудність

1. Підлягає кримінальній відповідальності особа, визнана судом обмежено осудною, тобто така, яка під час вчинення кримінального правопорушення, через наявний у неї психічний розлад, не була здатна повною мірою усвідомлювати свої дії (бездіяльність) та (або) керувати ними.

2. Визнання особи обмежено осудною враховується судом при призначенні покарання і може бути підставою для застосування примусових заходів медичного характеру.

Стаття 22. Вік, з якого може наставати кримінальна відповідальність

1. Кримінальній відповідальності підлягають особи, яким до вчинення кримінального правопорушення виповнилося шістнадцять років.

2. Особи, що вчинили кримінальні правопорушення у віці від чотирнадцяти до шістнадцяти років, підлягають кримінальній відповідальності лише за умисне вбивство (статті 115-117), посягання на життя державного чи громадського діяча, працівника правоохоронного органу, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця, судді, народного засідателя чи присяжного у зв'язку з їх діяльністю, пов'язаною із здійсненням правосуддя, захисника чи представника особи у зв'язку з діяльністю, пов'язаною з наданням правової допомоги, представника іноземної держави (статті 112, 348, 379, 400, 443), умисне тяжке тілесне ушкодження (стаття 121, частина третя статей 345, 346, 350, 377, 398), умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження (стаття 122, частина друга статей 345, 346, 350, 377, 398), диверсію

(стаття 113), бандитизм (стаття 257), терористичний акт (стаття 258), захоплення заручників (статті 147 і 349), зґвалтування (стаття 152), сексуальне насильство (стаття 153), крадіжку (стаття 185, частина перша статей 262, 308), грабіж (статті 186, 262, 308), розбій (стаття 187, частина третя статей 262, 308), вимагання (статті 189, 262, 308), умисне знищення або пошкодження майна (частина друга статей 194, 347, 352, 378, частини друга та третя статті 399), пошкодження шляхів сполучення і транспортних засобів (стаття 277), угон або захоплення залізничного рухомого складу, повітряного, морського чи річкового судна (стаття 278), незаконне заволодіння транспортним засобом (частини друга, третя статті 289), хуліганство (стаття 296).

Стаття 23. Вина

Виною є психічне ставлення особи до вчинюваної дії чи бездіяльності, передбаченої цим Кодексом, та її наслідків, виражене у формі умислу або необережності.

Стаття 24. Умисел і його види

1. Умисел поділяється на прямий і непрямий.

2. Прямим є умисел, якщо особа усвідомлювала суспільно небезпечний характер свого діяння (дії або бездіяльності), передбачала його суспільно небезпечні наслідки і бажала їх настання.

3. Непрямим є умисел, якщо особа усвідомлювала суспільно небезпечний характер свого діяння (дії або бездіяльності), передбачала його суспільно небезпечні наслідки і хоча не бажала, але свідомо припускала їх настання.

Стаття 25. Необережність та її види

1. Необережність поділяється на кримінальну протиправну самовпевненість та кримінальну протиправну недбалість.

2. Необережність є кримінальною протиправною самовпевненістю, якщо особа передбачала можливість настання суспільно небезпечних наслідків свого діяння (дії або бездіяльності), але легковажно розраховувала на їх відвернення.

3. Необережність є кримінальною протиправною недбалістю, якщо особа не передбачала можливості настання суспільно небезпечних наслідків свого діяння (дії або бездіяльності), хоча повинна була і могла їх передбачити.

Стаття 26. Поняття співучасті

Співучастю у кримінальному правопорушенні є умисна спільна участь декількох суб'єктів кримінального правопорушення у вчиненні умисного кримінального правопорушення.

Стаття 27. Види співучасників

1. Співучасниками кримінального правопорушення, поряд із виконавцем, є організатор, підбурювач та пособник.

2. Виконавцем (співвиконавцем) є особа, яка у співучасті з іншими суб'єктами кримінального правопорушення безпосередньо чи шляхом використання інших осіб, що відповідно до закону не підлягають кримінальній відповідальності за скоєне, вчинила кримінальне правопорушення, передбачене цим Кодексом.

3. Організатором є особа, яка організувала вчинення кримінального правопорушення (кримінальних правопорушень) або керувала його (їх) підготовкою чи вчиненням. Організатором також є особа, яка утворила організовану групу чи злочинну організацію або керувала нею, або особа, яка забезпечувала фінансування чи організовувала приховування кримінально протиправної діяльності організованої групи або злочинної організації.

4. Підбурювачем є особа, яка умовлянням, підкупом, погрозою, примусом або іншим чином схилила іншого співучасника до вчинення кримінального правопорушення.

5. Пособником є особа, яка порадами, вказівками, наданням засобів чи знарядь або усуненням перешкод сприяла вчиненню кримінального правопорушення іншими співучасниками, а також особа, яка заздалегідь обіцяла переховати особу, яка вчинила кримінальне правопорушення, знаряддя чи засоби вчинення кримінального правопорушення, сліди кримінального правопорушення чи предмети, здобуті кримінально протиправним шляхом, придбати чи збути такі предмети або іншим чином сприяти приховуванню кримінального правопорушення.

6. Не є співучастью не обіцяне заздалегідь переховування особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, знарядь і засобів учинення кримінального правопорушення, слідів кримінального правопорушення чи предметів, здобутих кримінально протиправним шляхом, або придбання чи збут таких предметів. Особи, які вчинили такі діяння, підлягають кримінальній відповідальності лише у випадках, передбачених статтями 198 та 396 цього Кодексу.

7. Не є співучастью обіцяне до закінчення вчинення кримінального правопорушення неповідомлення про достовірно відоме підготовлюване або вчинюване кримінальне правопорушення. Такі особи підлягають кримінальній відповідальності лише у випадках, коли вчинене ними діяння містить ознаки іншого кримінального правопорушення.

Стаття 28. Вчинення кримінального правопорушення групою осіб, групою осіб за попередньою змовою, організованою групою або злочинною організацією

1. Кримінальне правопорушення визнається таким, що вчинене групою осіб, якщо у ньому брали участь декілька (два або більше) виконавців без попередньої змови між собою.

2. Кримінальне правопорушення визнається вчиненим за попередньою змовою групою осіб, якщо його спільно вчинили декілька осіб (дві або більше), які заздалегідь, тобто до початку кримінального правопорушення, домовилися про спільне його вчинення.

3. Кримінальне правопорушення визнається вчиненим організованою групою, якщо в його готуванні або вчиненні брали участь декілька осіб (три і більше), які попередньо зорганізувалися у стійке об'єднання для вчинення цього та іншого (інших) кримінальних правопорушень, об'єднаних єдиним планом з розподілом функцій учасників групи, спрямованих на досягнення цього плану, відомого всім учасникам групи.

4. Кримінальне правопорушення визнається вчиненим злочинною організацією, якщо він скоєний стійким ієрархічним об'єднанням

декількох осіб (п'ять і більше), члени якого або структурні частини якого за попередньою змовою зорганізувалися для спільної діяльності з метою безпосереднього вчинення тяжких або особливо тяжких злочинів учасниками цієї організації, або керівництва чи координації кримінально протиправної діяльності інших осіб, або забезпечення функціонування як самої злочинної організації, так і інших кримінально протиправних груп.

Стаття 29. Кримінальна відповідальність співучасників

1. Виконавець (співвиконавець) підлягає кримінальній відповідальності за статтю Особливої частини цього Кодексу, яка передбачає вчинене ним кримінальне правопорушення.

2. Організатор, підбурювач та пособник підлягають кримінальній відповідальності за відповідною частиною статті 27 і тією статтею (частиною статті) Особливої частини цього Кодексу, яка передбачає кримінальне правопорушення, вчинене виконавцем.

3. Ознаки, що характеризують особу окремого співучасника кримінального правопорушення, ставляться в вину лише цьому співучасникові. Інші обставини, що обтяжують відповідальність і передбачені у статтях Особливої частини цього Кодексу як ознаки кримінального правопорушення, що впливають на кваліфікацію дій виконавця, ставляться в вину лише співучаснику, який усвідомлював ці обставини.

4. У разі вчинення виконавцем незакінченого кримінального правопорушення інші співучасники підлягають кримінальній відповідальності за співучасть у незакінченому кримінальному правопорушенні.

5. Співучасники не підлягають кримінальній відповідальності за діяння, вчинене виконавцем, якщо воно не охоплювалося їхнім умислом.

Практичні завдання

Завдання 1.

(Джерело: с. 175. — Ремех Т. О., Пометун О. І. Основи правознавства: підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. — К.: Літера ЛТД, 2017. — 224 с.)

У групах проаналізуйте ситуацію за схемою аналізу правової ситуації. Дайте відповіді на такі запитання:

- Чи вчинено злочин?
- Чи є в цій ситуації співучасть у злочині? Якщо так, визначте співучасників за їхньою роллю у вчиненні злочину.
- Представте результати своєї роботи однокласникам і однокласницям.

НЕБЕЗПЕЧНІ «РОЗВАГИ»

Три 15-річні подруги — Ірина, Олена та Ольга — товаришували з дитинства. Ірина займалася у спортивній секції та володіла прийомами тайського боксу. Подруги прагнули наслідувати героїв комп'ютерних ігор та жити в розкоші. Однак грошей для цього у них було замало. Тож аби збагатитися й задовольнити свої примхи, вони вирішили силоміць відбирати у своїх ровесниць гроші, коштовності та мобільні телефони. Для залякування ймовірних жертв дівчата озброїлися ножом.

Перша дівчина, яку Ірина, Олена та Ольга спробували пограбувати в ліфті, вчинила опір. Коли підйомник зупинився, жертва втекла. Ірина розчарувалася в таких «розвагах» і залишила компанію, а Олена та Ольга продовжили «полювання» на дівчат. Вони чатували на тих, хто мав прикраси, гроші, гаджети, і в безлюдному місці відбирали в них майно. На всі «справи» Олена та Ольга ходили в одязі та перуках, які надала сестра Олени Валентина, котра працювала в театрі костюмеркою.

Завдання 2.

(Джерело: с. 176. — Ремех Т. О., Пометун О. І. Основи правознавства: підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. — К.: Літера ЛТД, 2017. — 224 с.)

Обміркуйте правову ситуацію та проаналізуйте її відповідно до кожного з таких пунктів.

Які завдання кримінального права?

Що таке злочин?

Який є склад злочину?

Що таке співучасть?

«ЧОЛОВІЧИЙ» ВЧИНОК

16-річний Ярослав часто дразнив 14-річного Петра, що він хлопча, бо не може навіть поцупити в магазині сигарети. Петра такі «звинувачення» дуже гнітили. Одного разу він вирішив довести, що зможе це зробити. Петро попросив своїх товаришів Олега та Богдана допомогти йому. Олег чатував біля магазину, а Петро й Богдан зайшли всередину. Богдан «заговорив» продавця, а Петро, скориставшись цим, взяв із полиці 10 пачок недешевих цигарок. Після цього Петро, Богдан та Олег пішли до Ярослава і показали йому поцуплене. Той порадив продати цигарки своєму товаришеві Вадиму, що хлопці ввечері і зробили.

Завдання 3.

(Джерело: с. 174. — Філіпенко Т. М., Сутковий В. Л. Основи правознавства: підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. — К.: Генеза, 2017. — 208 с.)

Визначте ступінь тяжкості злочинів у таких правових ситуаціях.

1. Громадянин країни Г. займався на території України збором інформації, що становила державну таємницю.
2. Група осіб з 5 чоловік протягом двох років викрадала людей.
3. Стоматолог Савичев І. М. зареєструвався приватним підприємцем і відкрив стоматологічний кабінет, не вказавши в реєстраційних документах рішення суду про заборону займатися медичною практикою.
4. Медсестра пологового будинку Михайлова О. М. на прохання Смагіної Н. П., яка народила дитину з фізичними вадами, підмінила її дитину на іншу.
5. Лікар Харченко І. С. в інтерв'ю газеті повідомив про захворювання на СНІД громадянина Н.
6. Група осіб з трьох чоловік, скориставшись відсутністю господарів, яких евакуювали через повінь, викрадала цінні речі в залишених будинках.

Завдання 4.

(Джерело: с. 175. — Філіпенко Т. М., Сутковий В. Л. Основи правознавства: підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. — К.: Генеза, 2017. — 208 с.)

Визначте склад злочину в таких юридичних ситуаціях.

15-річний Микола украв у сусіда 990 грн.

16-річний Сергій та 14-річний Микола, прийшовши на спортивний майданчик школи, заважали проводити урок, висловлювалися нецензурно і заподіяли тілесні ушкодження двом семикласникам.

Завдання 5.

(Джерело: с. 176. — Філіпенко Т. М., Сутковий В. Л. Основи правознавства: підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. — К.: Генеза, 2017. — 208 с.)

Об'єднавшись в групи, порівняйте пари понять за поданою схемою

№	Критерії для порівняння	Адміністративний проступок	Злочин
1	Ознаки правопорушення		
2	Нормативно-правовий акт, що регулює відносини		
3	Вид відповідальності		
4	Вік фізичної особи, з якого настає відповідальність		
5	Інші критерії		

Завдання 6.

(Джерело: с. 177. — Філіпенко Т. М., Сутковий В. Л. Основи правознавства: підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. — К.: Генеза, 2017. — 208 с.)

Із запропонованих ситуацій виберіть ті, за які настає адміністративна відповідальність (а), а за які — кримінальна відповідальність (к). Під час виконання роботи ви можете користуватись Кримінальним кодексом України, Кодексом України про адміністративні правопорушення в текстовому або електронному варіантах (офіційний сайт Верховної Ради України — <https://www.rada.gov.ua/>).

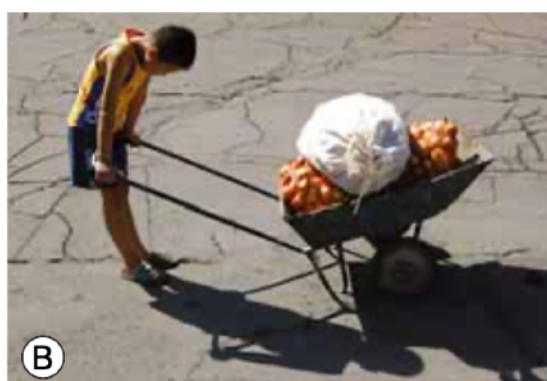
1. Підлітки залізли в чужий автомобіль і каталися по місту.
2. Під час футбольного матчу група фанатів (16–17 років) у відповідь на неодноразові зауваження поліцейських вступила в бійку з охоронцями правопорядку.
3. Підліток перебіг вулицю на червоний сигнал світлофора.
4. Дев'ятикласник В. зупинив п'ятикласника й вимагав у нього гроші.

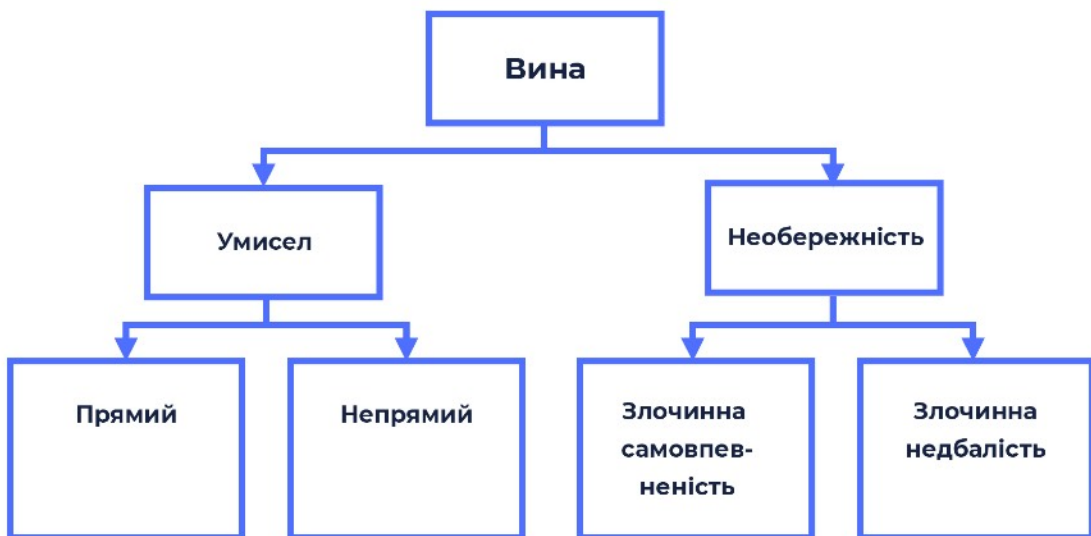
5. Під час перерви десятикласник Г. зайшов до роздягальні й забрав чужу шапку.
6. Не встигнувши підготуватися до контрольної роботи, десятикласник М. зателефонував директору школи і повідомив, що у школі закладено бомбу.
7. Підлітки з 11-го класу курили на шкільному подвір'ї.
8. Працівник патрульної поліції зупинив водія мотоцикла без шолома, який їхав із перевищенням дозволеної швидкості.
9. Друзі вирішили розглянути, як влаштована рушниця, яку придбали батьки одного з них. Розглядаючи, один із них навів рушницю на іншого й натиснув на курок. Раптом, неочікувано для обох, пролунав постріл, і один із підлітків помер.
10. Неповнолітні О. (16 років) і Д. (17 років) під час перегляду фільму в кіно-театрі випили пляшку вина й почали чіплятися до інших глядачів та нецензурно лаятися.

Завдання 7.

(Джерело: с. 178. — Філіпенко Т. М., Сутковий В. Л. Основи правознавства: підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. – К.: Генеза, 2017. – 208 с.)

Розгляньте фотографії. Об'єднавшись у групи, визначте характер, вид правопорушень, виділіть їхні ознаки та склад.

Класифікація кримінального правопорушення

	Кримінальний проступок	Злочин		
		Нетяжкий	Тяжкий	Особливо тяжкий
Можливе покарання	Штраф не більше 3000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян АБО	Штраф не більше 10 000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян АБО	Штраф не більше 25 000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян АБО	Штраф понад 25 000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян АБО
	інше покарання, не пов'язане з позбавленням волі	позбавлення волі на строк не більше 5 років	позбавлення волі на строк не більше 10 років	позбавлення волі на строк більше 10 років АБО
				довічне позбавлення волі

Зі Статтей 13,14,15 Кримінального кодексу України

Рекомендовані джерела

Нормативно-правові документи

- Конституція України від 28.06.1996
- Кримінальний Кодекс України від 5.04.2001
- Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012
- Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» від 22.11.2018
- Закон України «Про пробацію» від 5.02.2015
- Національна стратегія реформування системи юстиції щодо дітей на період до 2023 року, схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України № 1027-р від 18 грудня 2018 р.
- Типове положення про центр соціальної адаптації звільнених осіб, затверджено Наказом Міністерства праці та соціальної політики України №31 від 14.02.2006

Підручники, посібники

- Бармак М. В., Бармак О. Я. Кишеньковий довідничок. Основи права. 2018.
- Наровлянський О.Д. Основи правознавства. 2017.
- Ратушняк С.П. Основи правознавства. 2017.
- Ремех Т.О., Пометун О.І. Основи правознавства. 2017.
- Філіпенко Т.М., Сутковий В.Л. Основи правознавства. 2017.
- Фісун Е.Г. Дидактичні матеріали з правознавства. 2016.

Відео

- «Програма захисту», випуск 22 «Неповнолітні злочинці» на Youtube-каналі «Поліція Львівщини»: <https://youtu.be/-K9Ag2DY57g>
- «Діти за ґратами» на Youtube-каналі «UJJRP, Ukraine Juvenile Justice Reform Project»: <https://youtu.be/pgrl1-ZtRKM>
- «Люстратор. Спецпроект. Неповнолітні в'язні: як живуть діти в українських колоніях» на Youtube-каналі «Телеканалу 2+2»: https://youtu.be/Sk5_BoDhkC0
- «Люстратор. Спецпроект. Яка доля чекає малолітніх злочинців після звільнення» на Youtube-каналі «Телеканалу 2+2»: <https://youtu.be/OpYadYy-xlg>
- «Як не зробити із дітей злочинців. RE:ФОРМА» на Youtube-каналі «hromadske»: <https://youtu.be/fFWVv00k0DQ>

- Українське радіо. «Небо над головами» — короткометражний фільм про підлітків у виховній колонії на Youtube-каналі «Небо над головами»: <https://youtu.be/zDy1flwaaGI>
- «Чому у Прилуках закривають виховну колонію неповнолітніх та що буде з її працівниками» на Youtube-каналі «Суспільне Чернігів»: <https://youtu.be/b56OU7zLEoM>
- Відео дискусії документального фестивалю про права людини DocuDays UA з 2020 року: «Rights now! Віч-на-віч: як знизити рівень злочинності шляхом діалогу?» на Youtube-каналі «Docudays UA IHRDFF»: <https://youtu.be/HI2JFyLMGMs>

Веб-ресурси

- Юридичний інтернет-ресурс «Протокол»: <https://protocol.ua/ua/>
- Державна Установа «Центр пробації». Офіційний веб-сайт «Пробація України: можливості до змін»: <https://www.probation.gov.ua/>
- Офіційний веб-сайт Інституту миру і порозуміння. Чи покарання - єдиний шлях досягнення справедливості? <https://rj.org.ua/>
- Державна кримінально-виконавча служба. Офіційний веб-сайт: <https://kvs.gov.ua/>
- Фейсбук-сторінка документального фільму «Небо над головами / Heaven over your head» (2018): <https://www.facebook.com/Heaven-over-your-head-157704018270762>
- Фейсбук-сторінка державної установи «Мелітопольська установа виконання покарань 144»: <https://www.facebook.com/-144-1868339806784381/>
- Фейсбук-сторінка «Кременчуцька виховна колонія» Docudays UA: <https://www.facebook.com/Docudays-UA-117299850139906>
- Товариство Шерлока Голмса в Лондоні / The Sherlock Holmes Society of London. A literary and social Society for study of the life and work of Sherlock Holmes and Dr Watson: <https://www.sherlock-holmes.org.uk/>

Корисні статті та інші посилання

- Інформаційний бюлетень «Вісник центру суддівських студій». Тема номеру: Гуманізація кримінального судочинства. 2004. http://www.judges.org.ua/article/Vesnik_2.pdf
- Правовий порадачник для засуджених до позбавлення волі, зі змінами і доповненнями, внесеними Департаментом з питань виконання кримінальних покарань. 2016. <https://kvs.gov.ua/wp-content/uploads/2020/06/2D1%85.pdf>
- Стаття «Проблеми впровадження відновного правосуддя в Україні та шляхи їхнього подолання обговорили в НААУ». 2020. <https://unba.org.ua/news/5889-vprovadzhennya-vidnovnogo-pravosuddya.html>

- Н. Кузьма. Діалог ефективніший за в'язницю. 2021.
<https://cutt.ly/4xUX70h>
- Н. Коваленко, О. Лащенко. Дитяча злочинність.
<https://www.radiosvoboda.org/a/1332657.html>
- М. Лебедева. День з життя жіночої колонії для неповнолітніх (репортаж).
<https://hromadske.radio/news/2017/03/28/den-z-zhyttya-zhinochoyi-koloniyi-dlya- nepovnolitnih-reportazh>
- І. Штогрін. Діти за ґратами. Чи готують колонії підлітків до повернення у вільне життя? <https://www.radiosvoboda.org/a/29438961.html>
- «Кримінально-виконавча система України в 2019 році». Статистичний огляд від громадської правозахисної організації «Донецький Меморіал». Фрагмент доповіді «Дотримання прав ув'язнених в Україні в 2019 році». <http://ukrprison.org.ua/articles/1581323348>